

Tetiana Pinchuk
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Taxation
Kherson National Technical University*

Пінчук Т.А.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Херсонського національного технічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-88>

AUDITOR'S CONFIRMATION OF FINANCIAL STATEMENTS DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW

ПІДТВЕРДЖЕННЯ АУДИТОРОМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Руйнівні наслідки вторгнення Росії в Україну охоплюють всі сфери життя. Виконання аудитором своїх професійних обов'язків не виключення.

За час війни Аудиторська Палата України (далі – АПУ) випустила ряд інформаційних листів, присвячених впливу цих подій на фінансову звітність та її підтвердження аудитором:

– Інформаційний лист Ради АПУ від 18.03.2022 р. «Щодо впливу військової агресії Російської Федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти» [1];

– Інформаційний лист Ради АПУ від 08.04.2022 р. № 83 «Щодо впливу військової агресії російської федерації на окремі аспекти діяльності суб'єктів аудиторської діяльності» [2];

– Інформаційний лист Ради АПУ від 06.05.2022 р. «Розгляд аудитором безперервності діяльності під час аудиту фінансової звітності» [3];

– Інформаційний лист Ради АПУ від 10.08.2022 р. «Щодо перевипуску фінансової звітності та внесення змін до звітів аудитора» [4].

Оскільки ситуація розвивається, як зазначає АПУ, аудиторам слід постійно оцінювати вплив цих подій на клієнтів, їх фінансову звітність та аудит. Особливу увагу слід приділити таким питанням, як:

– запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

– кібербезпека;

– бухгалтерські оцінки та розкриття інформації для того, щоб правильно оцінити вплив цих подій на аудиторський звіт.

Щодо запобігання відмиванню доходів, аудиторам, як спеціально визначеним суб'єктам первинного фінансового моніторингу, слід бути обізнаними з національними та міжнародними санкційними списками, які постійно змінюються, та звертати увагу на наступне:

– можливий вплив на клієнта санкцій через постачальників, клієнтів, агентів, дистриб'юторів, фінансові установи в інших країнах;

– ідентифікація всіх клієнтів, які фізично знаходяться в Росії та Білорусі, або пов'язані з фізичними та юридичними особами, які підпадають під санкції;

– структури бенефіціарної власності клієнтів або постачальників, прями чи непрямі зв'язки з відомими політично значущими особами (PEP) або організаціями

на предмет прихованого зв'язку з білоруськими чи російськими фізичними та юридичними особами, які підпадають під санкції;

– можливі торгові обмеження щодо імпорту/експорту.

Щодо кібербезпеки, – під час військових дій часто застосовуються організовані кібератаки з метою нанесення шкоди підприємствам і організаціям, незаконного використання інформації. Багато організацій вже постраждали від таких атак. Аудитори мають усвідомлювати реальну імовірність таких атак і вживати необхідних запобіжних заходів для аналізу своїх ризиків, ініціювати обговорення питань кібербезпеки зі своїми клієнтами щодо наявності засобів та планів реагування на такі кібератаки та отримати відповідні письмові пояснення та запевнення.

Щодо наслідків для бухгалтерського обліку та фінансової звітності, підприємства зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на принципах, визначених застосовною концептуальною основою. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Війна може вплинути на здатність уповноважених осіб забезпечити організацію бухгалтерського обліку та фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій.

Економічні наслідки війни можуть вплинути на бухгалтерський облік та звітність компаній або груп. Вплив залежить від таких чинників як:

- залежність від російського чи білоруського ринків;
- наявність дочірніх компаній або активів в Росії, Білорусі або в зоні бойових дій;
- пов'язаність з особами, що перебувають під санкціями.

Цей вплив потрібно регулярно переглядати, оскільки подальший розвиток, тривалість та вплив війни неможливо передбачити.

Необхідно повністю дотримуватися застосовних стандартів бухгалтерського обліку (МСФЗ або ПСБО) стосовно розгляду подій після звітного періоду та оцінки безперервності діяльності.

Щодо оцінки безперервності діяльності як основи бухгалтерського обліку, – під час складання фінансової звітності компанії повинні розглянути вплив війни на безперервність діяльності та за можливості провести аналіз чутливості кількох можливих сценаріїв, щоб визначити, чи існує суттєва невизначеність щодо здатності компанії продовжувати діяльність на безперервній основі. Це може потребувати додаткового розкриття інформації у фінансовій звітності.

За деяких обставин може виникнути необхідність розглянути доцільність складання звітності на основі принципу безперервності діяльності. Для цього компанія повинна розглянути всю доступну інформацію про вплив цих подій на майбутню діяльність принаймні протягом 12 місяців з дати звітності або після дати підписання фінансової звітності. Але бажаний більший термін. Цю оцінку безперервності діяльності слід постійно оновлювати до дати затвердження фінансової звітності.

Щодо розкриття інформації в звіті про управління, – компаніям також слід розглянути розкриття можливого впливу війни у звіті про управління при повідомленні про основні ризики та невизначеності, якщо подальший можливий розвиток подій може привести до негативних відхилень від прогнозів компанії.

Крім впливу на безперервність діяльності компанії мають переглянути всі сфери бухгалтерського обліку, які знаходяться під впливом невизначеності суджень та оцінок, зокрема:

- бухгалтерські оцінки;
- оцінки справедливої вартості;
- зменшення корисності активів;
- оцінка очікуваних кредитних збитків;
- облік хеджування;
- вплив на контрактні угоди та обтяжливі контракти;
- інші вимоги до розкриття фінансової звітності.

Щодо подання та оприлюднення фінансової звітності, – у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні Законом України від 03.03.2022 р. № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [5] (далі – Закон № 2115-IX) передбачено, що, зокрема, юридичні особи подають фінансові, аудиторські звіти та будь-які інші документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи.

У період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення до фізичних осіб, фізичних осіб – підприємців, юридичних осіб не застосовується адміністративна та/або кримінальна відповідальність за неподання чи несвоєчасне подання звітності та/або документів, визначених підпунктом 1 пункту 1 Закону № 2115-IX.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) рішенням від 13.03.2022 р. № 161 [6] встановила, що на період дії воєнного стану емітенти цінних паперів звільняються від обов'язку розкривати регульовану інформацію в строки, встановлені чинним законодавством та нормативними актами регулятора.

Література:

1. Щодо впливу військової агресії російської федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти : Інформаційний лист Ради АПУ від 18.03.2022 р. URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/ІНФОРМАЦІЙНИЙ-ЛИСТ-АПУ.pdf>.

2. Щодо впливу військової агресії російської федерації на окремі аспекти діяльності суб'єктів аудиторської діяльності : Інформаційний лист Ради АПУ від 08.04.2022 р. № 83. URL: <https://document.vobu.ua/doc/11824>.

3. Розгляд аудитором безперервності діяльності під час аудиту фінансової звітності : Інформаційний лист Ради АПУ від 06.05.2022 р. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/2_Інф.лист-РАПУ_РОЗГЛЯД-АУДИТОРОМ-БЕЗПЕРЕПВ.ДІЯЛЬНО-СТІ-ПІД-ЧАС-АУДИТУ-ФЗ-5.pdf.

4. Щодо перевипуску фінансової звітності та внесення змін до звітів аудитора: Інформаційний лист Ради АПУ від 10.08.2022 р. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/Інф.лист_ЩОДО-ПЕРЕВИПУСКУ-ФІНАНСОВОЇ-ЗВІТНОСТІ.pdf.

5. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.

6. Щодо розкриття регульованої інформації емітентами цінних паперів : Рішення НКЦПФР від 13.03.2022 р. № 161. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/03/rishennia_161_19_stroky_rozkryttia_rehulovanoi_info_13_03_2022.pdf.